

Posudek diplomové práce

(Sabina Rudenková: *Osobnost a tvorba Gejzy Vámoše*

v historicko-společenském a jazykovědném kontextu.

FF UK Praha, Ústav slavistických a východoevropských studií,

obor: slovakistika, vedoucí práce: PhDr. Mira Nábělková, CSc.)

Diplomantka předložila k obhajobě práci *Osobnost a tvorba Gejzy Vámoše v historicko-společenském a jazykovědném kontextu*. V jejím Úvodu nastiňuje důvody volby tohoto tématu i cíle této práce, jejichž rozpracování je soustředěno do čtyř kapitol (*Aspekty osobnosti Gejzy Vámoše, Historicko-společenský kontext, Gejza Vámoš v očích literární kritiky, Autorské vyjadřování a jazyk Gejzy Vámoše*).

Postup, který diplomantka zvolila pro zpracování tématu, je poměrně promyšlený. K představení osobnosti Gejzy Vámoše v 1. kapitole využívá nejen základních biografických údajů (zde postrádám odkaz ke zdroji, zvláště u tvrzení o románu *Atomy Boha* na s. 5: „*Vámoš svůj román chápe jako literaturu ‚vychovatelskou‘ a jako možnost vyjádřit svou filosofickou koncepci.*“), ale chvályhodně zařazuje též širší dostupné prameny, jakými jsou např. korespondence Vámoše s Hanou Gregorovou či hodnocení Vámošovy osobnosti Dagmar Gregorovou-Prášilovou. Podstatné a cenné jsou rovněž základní informace o Vámošových publicistických aktivitách. Historicko-společenské pozadí ve 2. kapitole je představeno v dostatečně obecné šíři i v konkrétním zaměření.

Ve způsobu, jakým diplomantka zpracovala 3. a 4. kapitolu své práce, nacházím několik sporných metodologických jevů. Jádrem kapitoly *Gejza Vámoš v očích literární kritiky* tvoří analýza vybraných interpretací Vámošova díla, označených jako *kritiky*, byť zahrnují jednak dobové, tj. literárněkritické reakce (Chrobák, Hamaliar, Matuška), avšak zároveň také literárněhistorické práce monografického (Okáli, Surová) či syntetizujícího charakteru (Števček, Kročanová). Z postupu řazení interpretací, označeného jako „*chronologicko-generační*“ (s. 29), vybočuje nejen Števčekova interpretace zařazená – snad ještě odůvodnitelně – na úvod jako „*dominantní a zastřešující*“ (s. 29), ale zcela z ní vyčnívá esej Alexandra Matušky, zařazená bezdůvodně na závěr kapitoly. Diplomantčino hodnocení jednotlivých přístupů k Vámošově tvorbě (a rovněž některých autorů těchto interpretací a jejich metodologické orientace) není dostatečně podloženo základní literaturou (kupříkladu *Dejinami slovenské literární kritiky* Rudolfa Chmela) a zcela vytěsňuje generační kontext (např. literární příbuznost G. Vámoše s J. Poničanem či J. Elenem, kterou naznačuje D. Kročanová). Její výběr textů pak měl podle mého názoru – i v souladu s vytčenými cíli práce – obsáhnout též práci V. Marčoka *Židovskí spisovatelia v slovenskej literatúre*, v níž se autor pokouší naznačit, jaký je „*židovský*“ zmysel románu *Atomy Boha*.

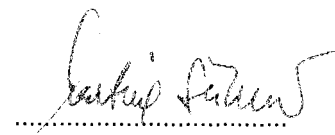
Čtvrtá kapitola práce sestává ze tří částí, a sice 1) z nastínění jazykové situace na Slovensku od poloviny 19. století do vzniku ČSR (které je zpracováno s dosti menší pečlivostí a s ne zcela zřetelným

propojením s cílem práce, jako tomu je např. ve 2. kapitole), dále 2) z představení tří interpretací autorského jazyka Vámoše z per tří literárních vědců (pohříchu opět označených za *literární kritiky*), z jejichž výběru překvapivě zmizela M. Součková, a 3) z podkapitolky *Jazyk románu Atomy Boha*, nazvané zcela neadekvátně obsahu, neboť se v ní diplomantka pokusila o zpracování problematiky editologické, a sice o srovnání dvou vydání Vámošových *Atomů Boha* a o hodnocení ediční práce poslední vydavatelky tohoto Vámošova románu D. Kročanové. Nesporný přínos tohoto nápadu do značné míry znehodnocuje neznalost editologických pojmů (o čemž svědčí neadekvátní používání spojení „*původní vydání*“, „*původní jazyk*“, „*originální verze*“ či „*editované vydání*“) ani postupů (subjektivní výběr a interpretace textových změn), nehledě na gramatické lupy (např. vidovou změnu „*bude robít*“ na „*urobí*“ lze jen těžko označit za „*Odstranění trpného rodu*“ /s. 67/).

V závěrečném shrnutí předestírá diplomantka řadu otázek k zodpovězení a námětů k dalšímu zpracování, které se vážou k osobnosti a dílu Gejzy Vámoše. Ne zcela zvládnutá snaha „*o zprostředkování objektivních informací*“ (s. 69) s nadhledem a odstupem, která prostupuje celou prací, persvazivnost a apologetičnost vystupňovaná mnohdy do hyperbol a neopřená o konkrétní důkazy, zazní zde naposledy ve slovech: „*V tomto smyslu hodnotím tvorbu Gejzy Vámoše pro slovenskou literaturu jako zcela originální a novátorskou. Jeho ‚ošklivý‘ jazyk a motivy ‚mravního úpadku‘ s přesahem do filosofie jako jeden z prvních pokusů překonat vesnický charakter slovenské literatury a svým univerzálním poselstvím ji přiblížit literatuře evropské.*“ (s. 69, zvýraznila M. Š.) Nižší míra angažovanosti a někdy i jednostrannosti diplomantčiny při obhajobě Vámoše, byť ve své době nepochopeného a odsuzovaného, by byla podle mého názoru jeho rehabilitaci a pochopení prospěšnější.

Závěr: Jakkoli se diplomantka o jeden z vytčených cílů své práce („*Interpretuji Vámošovu literární tvorbu s přesahem do oblasti historicko-kulturní a jazykovědné.*“ /s. 2/) pouze pokusila (tento pokus je navíc nelogicky zařazen hned v úvodní podkapitole úvodní kapitoly na s. 7), zastřešující záměry práce „*[...] poukázat na rozporuplné názory a hodnocení slovenské literární kritiky.*“, resp. „*Dokumentovat netradičnost a šíři Vámošovy osobnosti i na historicko-spoločenském pozadí v meziválečném období na Slovensku.*“ (s. 2) byly pojednány v míře dostačující k připuštění této diplomové práce k obhajobě. Vzhledem k nevyrovnanosti zpracování tématu a k nejasnosti literárněvědných a editologických východisek hodnotím práci známkou *dobře*.

V Praze dne 18. ledna 2006

Mgr. Martina Šulcková